

Boekman- 2008 stichting

www.boekman.nl

Jaar-
verslag
2008
*Annual
Report
2008*

Boekman- stichting

Studiecentrum
voor kunst,
cultuur en beleid
*Study centre for arts,
culture and related
policy*

Boekmanstichting
Amsterdam, 2008

In- houd

Jaar- verslag 2008

Voorwoord

- 6 Kunst fluctueert,
bestuur structureert

Bestuur, toezicht en organisatie

- 7 Wisseling van voorzitterschap:
Victor Halberstadt volgt
Theo Bremer op
- 7 Boekmanstichting in de basis-
infrastructuur
- 8 Opening bibliotheek en
herinrichting tweede etage
- 8 Vergaderfrequentie van Raad en
Commissie en nieuw directie-
reglement
- 8 Boekman*studies*

Activiteiten

- 9 (In)visible Cities: MATRA-project
met Turkije
- 10 Symposium over de cultuur-
politiek van GroenLinks
- 10 Opleiden in de 21ste eeuw:
toekomstverkenningen in het
kunstvakonderwijs
- 11 Expertmeeting over sociale
effecten van cultuur
- 11 Boekmandebat over de kunstlobby
- 12 125-jarig lustrumsymposium van
de Vereniging Rembrandt
- 13 Nederlandse Galerie Associatie
viert eerste lustrum
- 13 De culturele lobby in Brussel
- 14 Boekpresentatie *Snijvlakken van
de literatuurwetenschap* en het
overlijden van Hugo Verdaasdonk

Bibliotheek en documentatie

- 15 Nieuwe bibliotheek in bedrijf
- 15 Publiek
- 20 Collectie en aanwinsten
- 21 Samenwerking met *Boekman*
- 21 Kroniek en congresagenda
- 21 (Inter)nationale samenwerking

Extracts from the annual report 2008

Publicaties

- 22 TIJDSCHRIFT *Boekman*
- 23 Boekman 74: De kunstlobby
- 23 Boekman 75: Kunst en digitalisering
- 24 Boekman 76: Particulier initiatief
- 24 Boekman 77: Het belang van kunst

BOEKEN

- 25 Stage on stage; *the impact of public policies on the performing arts in Europe*
- 25 In Loving Memory: van particuliere collectie naar museum

WEBPUBLICATIONS

- 26 Compendium cultural policies and trends in Europe
- 26 Mobility matters

Bijlagen

- 27 Samenstelling Raad van Toezicht en andere gremia
- 27 Financiën
- 28 Personeel
- 29 Publicaties en activiteiten medewerkers

- 34 Foreword

Activities

- 35 (In)visible Cities: MATRA project with Turkey
- 35 Expert meeting about the social effects of culture
- 36 The cultural lobby in Brussels

Library and Documentation

- 36 New library up and running
- 36 Collection and acquisitions
- 37 Chronicle and Conference Diary
- 37 International cooperation

Publications

- 37 *Boekman* Periodical

BOOKS

- 37 State on Stage: the impact of public policies on the performing arts in Europe

WEBPUBLICATIONS

- 38 Compendium of cultural policies and trends in Europe
- 38 Mobility matters

Appendices

- 38 Composition of the Supervisory Board and other bodies
- 39 Staff
- 39 Financial Status

Voor- woord

Kunst fluctueert, bestuur structureert

In de *Volkskrant* van 7 november 2008 schreven Alexander Rinnooy Kan en Sijbold Noorda, voorzitters van respectievelijk de Sociaal Economische Raad en de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten, over wat zij noemden bestuurlijke drukte. Zij kwamen met een sterke vereenvoudiging van de bestuurlijke opzet van de cultuursector, onder meer door de honderden subsidierelaties van kunstinstellingen met overheden tot enkele tientallen terug te brengen. Een nogal ingrijpend voorstel waarop vrijwel geen enkele reactie volgde. Toch is het belangrijk acht te slaan op wat Rinnooy Kan en Noorda te berde brengen. Elk middel om kunst via bestuurlijke processen zo goed mogelijk tot haar recht te laten komen moet worden onderzocht en waar mogelijk beproefd.

De aangekondigde evaluatie van de besluitvorming aan de vooravond van het subsidieplan 2009–2012 zal zich waarschijnlijk

beperken tot de vraag of de nieuw ingestelde fondsen binnen het beleidstelsel goed functioneren. Het is maar wat men onder ‘evalueren’ verstaat en hoever men in het verleden mag kijken... De laatste twee decennia is met goede intenties getracht het bestuurlijk apparaat te hervormen, maar van theoretische reflectie op de resultaten is geen sprake. Ooit was de bedoeling uitvoerende taken uit het ministerie te plaatsen, zodat daar ruimte vrij zou komen voor soevereine regiefuncties. Van dat laatste is weinig terechtgekomen omdat de overheden nog te veel bezig zijn elkaar in de gaten te houden. Te veel moet ‘gezamenlijk’ en dat gaat ten koste van een heldere taakstelling en afstemming van verantwoordelijkheden. Dat leidt tot twee adviezen over hetzelfde Holland Festival: een negatief en een positief. Een dergelijke ‘gezamenlijkheid’ wreekt zich ook bij de verzelfstandiging van de rijksmuseum. Een moeizame toedeling van verantwoordelijkheden bracht hier hybride bestuursconstructies en overtollige bureaucratie.

Weerstand tegen bestuurlijke hervormingen is begrijpelijk, maar een poging tot duurzame verbetering van de relatie tussen het openbaar bestuur en de kunstsector zou alvast in academische kring kunnen worden voorbereid. De laatste decennia is de agenda daar in hoofdzaak bepaald door cultureel ondernemerschap, kunstmanagement, marketing en alternatieve financiering. Allemaal heel belangrijk, maar het feit dat de kunstsector in hoge mate afhankelijk is van de kwaliteit van het openbaar bestuur, niet in de laatste plaats omdat overheden bij elkaar 2 miljard euro aan cultuur bijdragen, is kennelijk nog geen sexy onderwerp voor de universitaire gemeenschap.

Het consequent doordenken van de mogelijkheden van delegatie en (de)centralisatie van politiek-bestuurlijke taken kan de positie van kunstinstellingen versterken op basis van een effectievere aanwending van publieke middelen, geen luxe in crisistijd. Als de toonaangevende bestuurskundige denkers van Nederland daar nu mee beginnen kunnen de instellingen hopelijk al vanaf 2012 profiteren van een effectiever en efficiënter besturend overheidsapparaat.

Cas Smithuijsen
directeur Boekmanstichting

Bestuur, toezicht en organi- satie

Wisseling van voorzitter- schap: Victor Halberstadt volgt Theo Bremer op

Na een statutair voorgeschreven maximumperiode van zes jaar nam Theo Bremer eind van het jaar afscheid als voorzitter van de Raad van Toezicht. Op 11 december werd hij door de Raad van Toezicht uitgeluid. Bremer was de motor achter de succesvolle bezwaar-procedure die de stichting had aangespannen tegen staats-secretaris Medy van der Laan die subsidie voor de nieuwe bibliotheek weigerde, tegen het advies van de Raad voor Cultuur in. En hij leidde de overgang naar het nieuwe bestuursmodel van een Raad van Toezicht. Tijdens zijn zesjarig voorzitterschap kreeg hij te maken met vier bewindslieden voor cultuur met even zovele politieke achtergronden: Cees van Leeuwen (LPF), Medy van der Laan (D66), Maria van der Hoeven (CDA) en Ronald Plasterk (PvdA). Met hem

bereikte de stichting drie nieuwe financieringsronden: die van 2005–2006 (op basis van speciale noodwetgeving voor ondersteunende instellingen), die van 2006–2008 en die van 2009–2012.

In de loop van het jaar werd Victor Halberstadt bereid gevonden de functie van Bremer over te nemen. Bij brief van 26 juni 2008 stemde minister Plasterk in met de voorgenomen benoeming.

Boekmanstichting in de basisinfrastructuur

De Boekmanstichting heeft zich op grond van haar voorlichtende, documenterende, archiverende, bibliothecaire en reflecterende functies gekwalificeerd voor een plaats in de zogenaamde basis-infrastructuur. In deze constructie wordt de relatie tussen de Boekmanstichting en het ministerie gecontinueerd. In de beleidsnota *Op afstand betrokken. Beleidsnota Boekmanstichting 2009–2012*, op 17 januari door de Raad van Toezicht vastgesteld, is een aantal extra punten geformuleerd. Die betreffen het digitaliseren van literatuur ten behoeve van de collectieontsluiting, het verbeteren van de interne en externe communicatie en het opzetten van een internationaal tijdschrift, gebaseerd op het tijdschrift Boekman. In de loop van het jaar verschenen achtereenvolgens een positief advies over het beleidsplan van de Raad voor Cultuur en een gunstige beschikking van de minister wat betreft de toekenning van een plaats voor de Boekmanstichting in de basisinfrastructuur. In de beschikking zijn vrijwel alle extra wensen ook financieel gehonoreerd.

Opening bibliotheek en herinrichting tweede etage

Vanaf 2003 is gewerkt aan het realiseren van een nieuwe bibliotheek. De Raad van Toezicht heeft zich beijverd voor het sluitend maken van een financieringsplan. Met de hulp van het ministerie, directie Media Bibliotheken en Letteren, en van de particuliere vermogensfondsen Prins Bernhard Cultuurfonds en Dioraphte kwam het benodigde geld in 2006 bij elkaar. Doordat de Universiteitsbibliotheek van de Universiteit van Amsterdam een deel van de collectie overnam en een ander deel van de collectie op twee hoog bleef staan, kon de bibliotheekruimte primair als studiezaal worden ingericht. Vlak voor de zomer van 2007 keurde de Raad van Toezicht het ontwerp van het Architectenbureau Hendriks (Heeze) goed. In het najaar daarop volgend werd het werk onder aanvoering van aannemer Einar Mähr (Uitgeest) uitgevoerd. De kosten van de verbouwing zijn binnen het beschikbare budget gebleven. Op 7 februari 2008 opende Judith van Kranendonk, directeur-generaal Cultuur en Media van OCW, de bibliotheek op feestelijke wijze.

Wat betreft het hergebruik van de oude bibliotheekruimte op de tweede etage stemde de Raad van Toezicht in met het voorstel om hier aan de tuinkant een werkruimte en aan grachtzijde een vergaderzaal voor expertmeetings te situeren. De realisatie van het plan is inmiddels in volle gang.

Vergaderfrequentie van Raad en Commissie en nieuw directiereglement

In 2008 vergaderde de Raad van Toezicht op 17 januari, 18 april en 11 december. Op 18 juni en 24 november vergaderde de Commissie van Bestuursbijstand, zoals het dagelijks bestuur binnen het Raad van Toezichtmodel heet. Deze commissie, bestaande uit de voorzitter en vicevoorzitter, voert ook het jaarlijkse functioneringsgesprek met de directeur/bestuurder. Op 11 december werd een nieuw directiereglement door de Raad van Toezicht goedgekeurd. Daarin staat omschreven op welke wijze de bestuurlijke verantwoordelijkheden complementair over Raad van Toezicht en bestuur/directie zijn verdeeld.

Boekmanstudies

De Raad van Toezicht controleert ook de stichting *Boekmanstudies*, waarin losse projecten en boekproducties zijn ondergebracht. Over de inhoud van de resultaten van deze stichting vindt elders in dit jaarverslag rapportage plaats. Hier dient vermeld dat *Boekmanstudies* na een jarenlang noodlijdend bestaan zakelijk beter is gaan draaien. De schuld aan de Boekmanstichting (€ 25.000) kon vrijwel geheel worden terugbetaald.

Activiteiten

(In)visible Cities: MATRA-project met Turkije

Sinds 1 januari 2008 werkt de Boekmanstichting samen met de Europese Culturele Stichting, de Istanbul Bilgi Universiteit en Anadolu Kültür aan diverse samenwerkingsprojecten tussen Turkije en Nederland. Istanbul Bilgi Universiteit is een private universiteit die in 2006–2007 een nieuwe kunstfaculteit opende in Santralistanbul. Anadolu Kültür is een culturele organisatie die zich richt op het realiseren van culturele projecten en programma's in het trans-Bosporusgedeelte van Turkije: Anatolië. De European Cultural Foundation (ECF) organiseert vele expertprogramma's in landen die zich voorbij de oostgrens van de Europese Unie bevinden.

Nadat eerder samenwerking werd gerealiseerd tussen de bibliotheek van de Bilgi Universiteit in Istanbul en die van de Boekmanstichting, is in 2008 begonnen aan een samenwerkingsproject met Turkije op het gebied van stedelijk kunst- en cultuurbeleid: *(In)visible*

Cities: Building Capacities for Local Cultural (Policy) Transformation in Turkey. Met dit project moet het Turkse kunst- en cultuurbeleid meer inzichtelijk worden voor betrokkenen uit de Turkse gemeenschap en voor de internationale wereld van beleid en politiek bestuur. Het project wordt gerealiseerd met subsidie uit het MATRA-programma (MATRA = maatschappelijke transformatie) van het ministerie van Buitenlandse Zaken en loopt tot eind 2010. Projectcoördinator is Erol Gül.

De interbibliothecaire samenwerking krijgt inmiddels duidelijk gestalte. Bibliotheekmedewerkers van KPY, het documentatiecentrum voor cultuurbeleid en -management van de Istanbul Bilgi Universiteit, hebben inmiddels toegang tot de online catalogus en elektronische documenten van de Boekmanstichting bibliotheek. Tegelijk heeft de Boekmanstichting een Turkse versie van haar website ingesteld om Turkse beleidsmakers en wetenschappers op de hoogte te houden van recente ontwikkelingen op het gebied van projecten en publicaties. Ook heeft de Boekmanstichting de Bilgi Universiteit geholpen met het oprichten van een studiecentrum voor cultuurbeleid en -management in Istanbul.

Op uitnodiging van betrokken partijen heeft Gijs de Vries (Instituut Clingendael) op 1 juni een lezing gehouden over de rol die culturele diplomatie zou kunnen spelen bij het versterken van de relatie tussen EU en Turkije. Daarnaast is de Boekmanstichting redactioneel betrokken bij de publicatie van het KPY-jaarboek cultuurbeleid en -management. In deze publicatie worden relevante ontwikkelingen op het terrein van cultuur en beleid zoals de opkomst van de creatieve industrie en de gevolgen hiervan voor de groei van de steden in Turkije in kaart gebracht. In 2009 zullen de Nederlandse experts met de lokale cultuurorganisatoren van gedachten wisselen over de mogelijkheden van het lokale cultuurbeleid. Een en ander vindt plaats in de steden Canakkale, Kars en Antakya. Voorts wordt gewerkt aan een handboek voor lokaal cultuurbeleid, aan het tweede jaarboek KPY en aan een rapport over de status van het cultuurbeleid in Turkije.

Symposium over de cultuurpolitiek van GroenLinks

Op zaterdag 19 januari vond in de vernieuwde bibliotheek van de Boekmanstichting een symposium plaats over het cultuurpolitieke gedachtegoed van GroenLinks. Hiermee werd voortgeborduurd op de traditie waarin de Boekmanstichting een politieke partij uitnodigt haar uitgangspunten voor cultuurpolitiek en cultuurbeleid waar nodig te herijken en te actualiseren. Eerder gebeurde dat met de VVD, de PvdA, het CDA en D66. Het symposium werd georganiseerd door de Boekmanstichting, het Wetenschappelijk Bureau GroenLinks en het kwartaalblad voor linkse politiek *De Helling*.

Onder dagvoorzitterschap van Herman Meijer, oud-voorzitter van GroenLinks en voormalig wethouder Kunst en Cultuur in Rotterdam, gingen politici van GroenLinks en vertegenwoordigers uit de kunst- en cultuursector met elkaar in debat. Vanuit de gemeentepolitiek spraken Maarten van der Meer (gemeenteraadslid Amsterdam), Dick Jansen (wethouder cultuur Amsterdam stadsdeel Westerpark), Wilbert Willems (wethouder Cultuur Breda), Gerrit Berkelder (wethouder Cultuur Deventer), Cees van Eijck (wethouder Cultuur Utrecht) en Orhan Kaya (wethouder Cultuur Rotterdam). Vanuit de kunst- en cultuurwereld namen Marc Verstappen (directeur Villanella en directeur Leidseplein), Robert Kluijver (conservator Haags Gemeentemuseum), Lidija

Zelovic (filmmaakster), Merlijn Twaalfhoven (componist en regisseur), Jerome Symons (beeldend kunstenaar) en Sharog Heshmat Manesh (socioloog) deel aan het symposium. Zij verkenden met elkaar de grenzen en verbanden tussen cultuur en politiek aan de hand van thema's als de autonomie van kunst, de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de kunstenaar, culturele diversiteit en nationale identiteit en cultuureducatie.

Met de inleidingen van de Rotterdamse toneelregisseur Paul Röttger en de fractievoorzitter van GroenLinks, Femke Halsema, werd de toon feitelijk gezet. Terwijl Halsema een lans brak voor politieke garanties voor de vrije, ongehinderde beroepsuitoefening van (scheppende) kunstenaars, vond Röttger het juist min of meer vanzelfsprekend dat kunstenaars oog hebben voor de maatschappelijke verhoudingen waarin zij hun werken tot stand laten komen. Die visie sloot nauw aan op de opvattingen van Orhan Kaya. Rotterdam spendeert het meeste aan cultuur, maar wel volgens het quid-pro-quo-principe. De subsidies worden verstrekt, mits vergezeld van een politieke doelstelling. 'Als dat niet bevalt, moet men zich maar elders vestigen', aldus Kaya. De reactie van Halsema, die deze aanpak als een verkapte bezuinigingsmaatregel opvat, illustreert vooral dat er met betrekking tot het cultuurpolitieke gedachtegoed binnen GroenLinks nog wel een cultuurkloof of twee valt te overbruggen.

Het uitgebreide verslag van deze dag is na te lezen op onze website.

Opleiden in de 21ste eeuw: toekomst-verkenningen in het kunstvakonderwijs

Op 31 januari organiseerde de Boekmanstichting samen met Kunsten & CO en Kunst & Zaken een studiedag. Op deze dag, gehouden in de Faculteit Kunst & Economie van de Hogeschool voor Kunsten Utrecht, werd *Boekman 73* over het kunst

vakonderwijs gepresenteerd, waarin de relatie tussen kunst en kunstvakopleiding wordt belicht. Kunstenaars&CO en Kunst&Zaken hebben het programma *Creative Co-Makership* opgezet, dat het kunstvakonderwijs ondersteunt bij de ontwikkeling van ondernemersvaardigheden van studenten en het verbreden van hun beroepsperspectief.

Carl Rohde, directeur van Signs of the Time, leidde de aanwezigen langs maatschappelijke ontwikkelingen en de soft spots van de nieuwe generatie waarmee het kunstvakonderwijs te maken krijgt. Frans de Ruiter sprak zich kritisch uit over het kunstvakonderwijs naar aanleiding van zijn openingsartikel in *Boekman 73*. Hierop volgden workshops onder leiding van een aantal deskundigen waarin gesproken werd over de mogelijkheden binnen het onderwijs. Workshopleiders waren: Ton Slits, over de interdisciplinaire samenwerking in projectonderwijs in Maastricht, Rineke Smilde, lector LifeLongLearning in Music, Prins Claus Conservatorium/ Koninklijk Conservatorium Groningen, Arthur le Cosquino de Bussy, als zelfstandig adviseur betrokken bij de ontwikkeling van kunstonderwijs in het mbo en Joost Heinsius, werkzaam bij Kunstenaars&CO.

Het uitgebreide verslag van deze dag is na te lezen op onze website.

Expertmeeting over sociale effecten van cultuur

'Everything we always wanted to know about cultural policy but were afraid to ask.' Zo formuleerde Judith van Kranendonk, directeur-generaal Cultuur en Media van het ministerie van OCW, de reden van een samenzijn van een tiental deskundigen uit het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, de Verenigde Staten en Nederland. Helmut Anheier (VS), Andries van den Broek (Nederland), Mark Elchardus (België), Abigail Gilmore (Verenigd Koninkrijk), François Matarasso (Verenigd

Koninkrijk), Rick van der Ploeg (Nederland), Andy Pratt (Verenigd Koninkrijk), Sara Selwood (Verenigd Koninkrijk) en Philippe Teillet (Frankrijk) waren, mede door de Boekmanstichting, uitgenodigd op 13 februari in de Hoftoren van het ministerie van OCW. Hun aanwezigheid maakte deel uit van een reeks van activiteiten die het ministerie ten behoeve van de agendering van beleidsondersteunend onderzoek in 2007 en 2008 heeft geprogrammeerd. In dit kader gaven twee deelnemers, Sara Selwood en François Matarasso, de volgende dag lezingen tijdens het congres *De waarde van cultuur* in De Balie te Amsterdam.

De Vlaamse socioloog Mark Elchardus opende de discussie door te focussen op de hoofdvragen, te weten: Leidt cultuurdeelname tot sociale cohesie? Tot welke andere gewenste sociale effecten leidt cultuurdeelname? en Hoe kan deelname worden bevorderd?

Onder leiding van Paul Schnabel, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau, ontstond een levendige en verdiepende discussie. Belangrijke constatering was dat het noodzakelijk is in het overheidsbeleid welomschreven waarden toe te kennen aan enerzijds het artistieke domein en anderzijds het bredere culturele domein waar andere beleidsdoelen spelen. Van belang vond men te onderkennen dat cultuur een rol speelt bij het construeren van betekenissen, zowel individuele als collectieve, en dat cultuur gunstige economische en sociale effecten heeft. Teunis IJdens en Vladimir Bina schreven de startnotitie.

Lees meer over deze bijeenkomst in de startnotitie en het verslag, beide te vinden op onze website.

Boekmandebat over de kunstlobby

Naar aanleiding van het lente-nummer van *Boekman 74* over de kunstlobby en de vele reacties die de redactie daarop ontving, organiseerde de Boekmanstichting op 18 juni het Boekmandebat *Leve de kunstlobby?!*. Ruim honderd belangstellenden kwamen voor het debat

onder voorzitterschap van oud-minister van Cultuur Hedy d'Ancona bijeen in de Doopsgezinde Singelkerk in Amsterdam. Hoofdgast was prof. dr Rinus van Schendelen, hoogleraar Politicologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en een van Nederlands bekendste lobbydeskundigen. Ook was er een panel van deskundigen uit de kunstwereld en het wetenschappelijke veld, bestaande uit Erica van Eeghen (Huis aan de Amstel), Micha Hamel (componist, dirigent en dichter), Berend Jan Langenberg (Erasmus Universiteit) en Marianne Versteegh (Kunsten '92).

'Dé kunstlobby bestaat niet', begon Van Schendelen zijn betoog. Fel en bevolgen sprak hij zijn gehoor toe over de parallellen tussen algemene lobbyprincipes en de kunstlobby. Hij ging daarbij in op drie vragen die hem door de Boekmanstichting waren voorgelegd: Hoe volwassen is de kunstlobby? Hoe innovatief is zij in haar technieken? en Hoe is het draagvlak voor kunst en cultuur in de samenleving te vergroten?

Een aantal goede initiatieven daargelaten, hield het merendeel van de kunstlobby onder de scherpe analyse van Van Schendelen geen stand. Hij observeerde behalve een gebrek aan intelligentie en creativiteit ook een richtingloosheid die funest is voor succesvolle lobbyresultaten. 'Willen jullie scoren, dan moet je vooraf goed bedenken wat je wilt bereiken en of je daarvoor voldoende intern en extern draagvlak hebt.'

Panellid Berend Jan Langenberg pareerde deze kritiek door te benadrukken dat de kunstwereld in het verleden wel degelijk mooie resultaten wist te boeken, zoals de artiestenregeling en de film-cv's, en ook in de theaterwereld zijn er volgens hem genoeg voorbeelden van intelligente lobby. Erica van Eeghen benadrukte het genoemde belang van het vinden van stakeholders en vooral het verbreden van het speelveld, maar wijst ook op het huidige succes van de lokale lobby.

Lobby is een vak apart, merkte Marianne Versteegh van Kunsten '92 op, en iets geheel anders dan creativiteit. Tot tien jaar geleden was er binnen de sector geheel geen belangstelling voor, terwijl er inmiddels heel veel lobbyactiviteiten plaatsvinden.

Dichter en musicus Micha Hamel vulde hierop aan dat kunstenaars aldoor voor zichzelf

lobby bedrijven. Zij hebben immers liefhebbers nodig om hun werk te kunnen legitimeren. Waar het op aankomt is dat je de beschikking hebt over adequaat vocabulaire, waarvan je je kunt bedienen in de uitleg naar anderen. Daar besteden de opleidingen jammer genoeg amper tijd aan. Na de paneldiscussie werd er volop vanuit de zaal gereageerd.

Een bewerking van de lezing van Rinus van Schendelen staat in *Boekman 76* over particulier initiatief. Het volledige verslag van deze bijeenkomst is terug te vinden op onze website.

125-jarig lustrum-symposium van de Vereniging Rembrandt

Lopen musea, particuliere verzamelaars en bedrijfsverzamelaars elkaar voor de voeten of vullen ze elkaar juist goed aan? Beconcurreren zij elkaar op de kunstmarkt of geven zij elkaar juist nuttige tips? Maken zij wel voldoende gebruik van elkaar of leven zij langs elkaar heen?

Dat waren onder meer de vragen die aan vertegenwoordigers van musea, bedrijfsverzamelingen en particuliere verzamelaars werden gesteld tijdens het jubileumsymposium van de Vereniging Rembrandt *Bondgenoten of tegenpolen?* dat op 14 oktober in het Duisenberg Auditorium van de Rabobank te Utrecht plaatsvond. De Boekmanstichting was medeorganisator van deze geslaagde bijeenkomst ter ere van het 125-jarig bestaan van de Vereniging Rembrandt.

Carel Blotkamp zette met zijn prachtige inleiding *In Loving Memory* (zie elders bij publicaties in dit jaarverslag) de toon toen hij vertelde over de passie die de basis vormt voor iedere kunstverzame-

ling. Sjarel Ex, directeur van Museum Boijmans Van Beuningen, Emilie Gordenker, directeur van het Mauritshuis en de publiciste Renée Steenbergen gaven een beeld van hun ervaringen met particuliere verzamelaars. Ook die verzamelaars kwamen aan het woord. Moderator Paul Schnabel liet de verzamelaars Inge de Bruijn-Heijn, Philip de Haseth Möller, George Kremer, Pieter Dreesmann, Dirk Scheringa en Kai van Hasselt openhartig over hun passie en hun relatie tot musea vertellen. Duidelijk werd dat musea en particuliere verzamelaars elkaar niet altijd goed weten te vinden. Actueel – vanwege de recente veiling van de Peter Stuyvesant Collectie – was de discussie met de vertegenwoordigers van bedrijfsverzamelingen: Ella van Zanten van de Rabobank, Sabrina Kamstra van het Amsterdams Medisch Centrum en Alexander Strengers van De Nederlandsche Bank. Men was het er wel over eens dat een belangrijke bedrijfscollectie uitrijst boven het niveau van de doorsneebedrijfs-inventaris en dat zo'n verzameling ook een zekere maatschappelijke verantwoordelijkheid schept.

Een volledig verslag van het symposium is te vinden op onze website.

Nederlandse Galerie Associatie viert eerste lustrum

Uit alle geledingen van de nationale beeldendekunstwereld diende het publiek zich 17 november aan voor het symposium 'Veranderingen in de beeldendekunstmarkt: galeriehouders, kunstenaars en koper in beweging'. De Nederlandse Galerie Associatie (NGA) vierde met deze bijeenkomst haar vijfjarig bestaan. Medeorganisatoren waren de Boekmanstichting, de Mondriaan Stichting en het ING House. Onder dagvoorzitterschap van Hadassah de Boer werd het galeriebestel en zijn toekomstperspectief belicht.

Annabelle Birnie, hoofd ING Art Management en daarmee

beheerder van een van de grootste bedrijfscollecties van Nederland, heette iedereen welkom waarna de voorzitter van de NGA, Guus Broos, kort op de redenen voor de bijeenkomst inging. Daarna gaf Pieter Paul Verheggen van onderzoeksbureau Motivaction de conclusies van het in 2007 gedane *Marktonderzoek Hedendaagse Kunst* op basis waarvan een forum van galeriehouders, Erik Bos, Annet Gelink en Hidde van Seggelen en *private dealer* Matthijs Erdman over de (on)mogelijkheden van de branche in deze tijden van economische onzekerheid discussieerde. Vervolgens werd ingegaan op de (veranderde) plek van kunstbeurzen en veilingen in het bestel.

Het middagprogramma werd geopend door de directeur van de Mondriaan Stichting, Gitta Luiten. Zij benadrukte het belang van bemoeienis van de overheid met beeldende kunst. Aan de daaropvolgende forumdiscussie werd deelgenomen door een Belgische en een Nederlandse galeriehouders, respectievelijk Frank Demaegd en Michael Huyser, een jonge verzamelaar, Alexander Ramselaar, een beeldend kunstenaar, Berend Strik, en de voorzitter van de Kunstcommissie van de Nederlandse Bank en tevens van Vereniging Bedrijfscollecties Nederland, Alexander Strengers. Zij gaven vanuit hun verschillende perspectieven een kijkje in de keuken van de bedrijfstak beeldende kunst. Hoewel onzeker over wat de toekomst te bieden had waren ze toch niet pessimistisch. Na een praktischles omgangsvormen met veranderingen in de markt door ING marketeer Robert Boot vatte kunsthistoricus/econoom Olav Velthuis ten slotte de dag samen door de branche te waarschuwen voor gezapigheid, maar ook voor pessimisme. Hij sprak ook uit dat het wenselijk was dat een deel van de branche haar nationale kleinschaligheid zou behouden omdat daarin immers een deel van haar kracht zat.

Een volledig verslag van het symposium is te vinden op onze website.

De culturele lobby in Brussel

Wat zijn kansrijke momenten, succesvolle manieren en strategische partners om het beleid en de regelgeving in Europa doel

treffend te beïnvloeden? Rond deze vragen organiseerde de Boekmanstichting in samenwerking met Dare2-Connect en het Europees Parlement Bureau Nederland op 28 oktober een drukbezochte discussiebijeenkomst in Felix Meritis over de culturele lobby in Brussel.

De keynote speech was van Sheamus Cassidy, programmamanager directie Cultuur Europese Commissie, die helder het kader schetste waarbinnen de Brusselse lobby plaatsvindt. Cassidy toonde een schema met de wijdvertakte democratische wegen waarlangs op Europees niveau een beslissing tot stand komt. Om invloed uit te oefenen op het omvangrijke communicatie- en beslissingsproces zijn in Brussel zo'n 15.000 professionele lobbyisten werkzaam: een lobbymachine waarin circa 90 miljoen euro per jaar omgaat.

Cas Smithuijsen, directeur van de Boekmanstichting, illustreerde dat de culturele sector hierin nog op tal van fronten tekortschiet. Een kleinschalige enquête, die de Boekmanstichting in samenwerking met SICA en het Europees Parlement Bureau Nederland in 2008 uitvoerde, liet zien dat de ondervraagden nauwelijks op de hoogte zijn van de mogelijkheden die de Brusselse kunstlobby biedt.

Marieke Sanders (voormalig Europarlementariër VVD/ALDE) en Cornelis Visser (CDA/EVP) boden praktische tips. Lobbyen is niet alleen een kwestie van halen, maar ook van brengen: de cultuursector heeft kennis, expertise en persoonlijke contacten te bieden waar men in Brussel zijn voordeel mee kan doen. Een lobbyist moet tijdig actie ondernemen, persoonlijk en to the point zijn. Het gaat erom op het juiste moment de relevante personen doeltreffende informatie in handen te geven. Als men contact wil leggen met Europarlementariërs loopt de aangewezen weg via de politieke partijen, in opklimmende trap: lokaal, regionaal, nationaal, Europees. Met de steun van parlementariërs zijn zaken op de agenda te krijgen. Slagvaardig lobbyen vraagt om een structuur van mensen die actief zijn in Europese platforms en netwerken en contact onderhouden met het ministerie van OCW en Europese ambtenaren.

Met een blik in het verleden en op de toekomst van Europa kwamen aan het woord Gottfried Wagner, Sjerp van der Vaart en David Bohmert, respectievelijk directeur European Cultural Foundation, directeur Europees Parlement Bureau

Nederland en beleidsadviseur bij het Netherlands House for Education. Met als motto: Overschrijd de grenzen, creëer een gevoel van urgentie en laat de 'cultuur van angst' overgaan in een 'cultuur van hoop'. Lobbyen is boeiend, uitdagend en van cruciaal belang om de cultuursector op de Europese agenda van de toekomst te krijgen.

Het volledige verslag van deze bijeenkomst staat op onze website.

Boekpresentatie *Snijvlakken van de literatuurwetenschap* en het overlijden van Hugo Verdaasdonk

Op 20 november vond in de namiddag in de bibliotheek de presentatie plaats van *Snijvlakken van de literatuurwetenschap*. Het boek is een postume uitgave van stukken van Hugo Verdaasdonk die in diverse tijdschriften zijn verschenen. Tot aan zijn overlijden in oktober 2007 was Verdaasdonk nog bezig met het selecteren en bewerken van de stukken. Onder redactie van zijn vrouw Dorothee Verdaasdonk, Jos Joosten en Wouter de Nooy is de bundel er uiteindelijk toch gekomen. Aan de hand van de geselecteerde stukken schetst Hugo Verdaasdonk de ontwikkeling die hij als wetenschapper doormaakte.

Uitgeverij Van Tilt verleende de Boekmanstichting de eer om de bundel in haar bibliotheek te presenteren. Na een welkomstwoord van Cas Smithuijsen, directeur van de Boekmanstichting, voerden Hein Leemans, directeur van Bureau Leemans voor Marketing en Marktonderzoek, en Klaus Beekman, hoofddocent Universi-

teit van Amsterdam en editor van de reeks Avant Garde Critical Studies, het woord. Vervolgens reikte Dorothee Verdaasdonk het eerste exemplaar van de bundel uit aan Jos Joosten en Wouter de Nooy. Een recensie van het boek van de hand van Nel van Dijk verscheen in *Boekman* 78.

Biblio- theek en documen- tatie

Nieuwe bibliotheek in bedrijf

Het jaar 2008 begon feestelijk. Na een stoffig en lawaaiërig laatste kwartaal van het voorgaande jaar en een verhuizing in de eerste twee weken van januari opende de bibliotheek op 7 februari officieel haar deuren. Judith van Kranendonk, directeur-generaal Cultuur en Media van het ministerie van OCW, onthulde een plaquette met daarop de namen van de sponsors die de verbouwing mogelijk maakten. Dit zijn het ministerie van OCW, het Prins Bernhard Cultuurfonds en de stichting Dioraphte. Door

het aanbod van de Universiteit van Amsterdam het deel van de collectie waar weinig vraag naar was, onder te brengen bij de Universiteitsbibliotheek, verviel de noodzaak voor het aanbrengen van een extra vloer met vele meters boekenplank in de Voordrachtzaal. Deze ruimte kon daardoor haar monumentale karakter behouden. Hier staat thans het meest recente deel van de collectie. Voor bezoekers zijn er bovendien in totaal 22 werkplekken gecreëerd. Zes hiervan zijn voorzien van een laptop met toegang tot internet, catalogi en de digitale collectie van de Boekmanstichting. Zij bieden ook de mogelijkheid tot printen, mailen en tekstverwerking. Voor deze laatste functionaliteit is gekozen voor een open source officepakket. Bezoekers met een eigen laptop hebben draadloos toegang tot internet en daarmee ook tot de catalogus van de bibliotheek van de Boekmanstichting. Aan de informatiebalie in de leeszaal kan men terecht voor vragen over de collectie en hulp bij het zoeken. De uitleenbalie op de begane grond neemt alle administratieve taken waar, zoals inschrijving, inname en uitleen, maar ook de verkoop van publicaties en het verstrekken van algemene inlichtingen. Het bibliotheekkantoor is eveneens gescheiden van de publieke ruimte. Al deze veranderingen hebben een rustige, welvoorzene en prachtig gelegen studiezaal voortgebracht. Ook na sluitingstijd bleek ze geschikt voor een aantal zeer verschillende bijeenkomsten, zoals een muziekkuitvoering in het kader van het Grachtenfestival, cultuurcolleges, een boekpresentatie en het afscheidsdiner van Theo Bremer als voorzitter van de Raad van Toezicht.

De voormalige bibliotheekruimte op de tweede etage is in de loop van 2008 heringericht als bibliotheekdepot, in combinatie met een vergaderzaal en kantoorruimte, en zal in 2009 volledig als zodanig in gebruik worden genomen.

Publiek

(Potentiële) bezoekers blijken nog niet voldoende op de hoogte van alles wat de bibliotheek van de Boekmanstichting te bieden heeft. In totaal schreven zich 317 nieuwe lezers in en nam het aantal bezoekers af met 539 af tot 2.145. Dit

kan de nasleep zijn van de verbouwing in 2007, waardoor bibliotheekintroducties voor hogescholen en universiteiten noodgedwongen uitbleven. Maar ook internet speelt een rol. De toename van vrij toegankelijke literatuur op internet vervult een steeds groter deel van de informatiebehoefte. Desondanks blijven de redenen om de bibliotheek wél te bezoeken legio. Te denken valt aan de ambiance, de collectie en de deskundigheid van de medewerkers. Deze aspecten verdienen duidelijk meer aandacht en dat zal in 2009 onder meer leiden tot een nieuw communicatieoffensief in de richting van potentiële gebruikers.

Digitalisering en een vermindering van het aantal bezoekers zijn ook debet aan een afname van uitleningen en verlengingen. In 2008 werden 5.102 documenten uitgeleend of verlengd. Dit zijn er 1.964 minder dan in 2007.

Collectie en aanwinsten

De bibliotheekmedewerkers voegden afgelopen jaar 2.826 nieuwe documenten toe aan de catalogus, die eind 2008 in totaal 53.041 beschrijvingen bevatte. Deze zijn onder te verdelen in beschrijvingen van 20.530 monografieën, 31.257 tijdschriftartikelen en 1.254 periodieken, waaronder 476 jaarverslagen.

De aanwinsten bestonden in 2008 uit 1.201 monografieën, 1.594 artikelen en 31 abonnementen. De bibliotheek is geabonneerd op 276 tijdschriften, waarvan 180 digitaal. Alle aanwinsten zijn via de nieuwstab van de bibliotheekcatalogus in te zien. Een groeiend aandeel van nieuwe publicaties is *digitally born* en is via bronvermelding in de internetcatalogus van de Boekmanstichting vaak nog rechtstreeks te benaderen, met name bij de digitale aanwinsten die op de homepage van de Boekmanstichting staan gepubliceerd. Geïnteresseerden wereld-

wijd ontvingen afgelopen jaar negen maal een e-mail attentering op deze aanwinsten. In de loop van 2008 is geëxperimenteerd met een attentering waarin ook een rechtstreekse link naar alle aanwinsten te vinden is. Er is eveneens een begin gemaakt met het onderscheid tussen auteursrechtelijk beschermde en vrij toegankelijke werken. Dit onderscheid maakt het mogelijk de werken waar geen auteursrecht op rust, full tekst aan te bieden buiten de muren van de bibliotheek. Het gaat aanvankelijk om een eerste begin van alle digitale documenten. Ondanks het feit dat door deze ontwikkeling bezoekers minder snel genooddakt zijn de bibliotheek van de Boekmanstichting te bezoeken, zal ook in de komende jaren gezocht worden naar middelen om de openbare toegankelijkheid tot full tekst verder uit te breiden.

Dankzij de herinrichting is er weer voldoende plaats om alle aanwinsten te herbergen. In 2008 was hiervoor 11,60 meter plank nodig. In totaal neemt de collectie 360 meter in beslag. Een deel daarvan bevindt zich op de tweede etage in het depot. Het afgelopen jaar is tweemaal een deel naar deze etage verhuisd om plaats te maken voor nieuwe titels. Digitaal groeide de collectie met 827,7 MB. In totaal bevat de collectie van de Boekmanstichting bij de afsluiting van het jaar 14.179 digitale documenten.

In 2008 zijn 7 nieuwe knipsel-mappen aangelegd over de volgende onderwerpen:

- Liverpool en Stavanger: culturele hoofdstad van Europa 2008
- Vilnius: culturele hoofdstad van Europa 2009
- Advies Raad voor Cultuur Basis infrastructuur 1.0 : advies vierjaarlijkse cultuursubsidies voor instellingen, sectorinstituten en fondsen in de Basisinfrastructuur
- Architectuurnota *Een cultuur van ontwerpen*
- Festivals, manifestaties en evenementen
- Subsidieplan *Kunst van Leven 2009–2012* van minister Plasterk
- Den Haag: culturele hoofdstad van Europa 2018

Samenwerking met *Boekman*

Evenals in voorgaande jaren hebben ook in 2008 de bibliotheekmedewerkers meegewerkt aan het samenstellen van literatuuroverzichten uit de catalogus en het signaleren van relevante websites met betrekking tot de thema's van het tijdschrift *Boekman*. Deze dossiers verschijnen tevens op de website. Dat betekent dat belangstellenden direct kunnen doorlinken naar de vermelde websites van relevante organisaties. Voor de rubriek *Uitgelicht* in *Boekman* selecteerden en beschreven de bibliotheekmedewerkers nieuw verschenen boeken, die daarmee extra onder de aandacht werden gebracht.

Kroniek en congresagenda

Jack van der Leden verzorgde wekelijks twee informatieve rubrieken op de website van de Boekmanstichting: de kroniek en de congresagenda. De kroniek bevat de belangrijkste nieuwsfeiten over kunst- en cultuurbeleid in Nederland. De rubriek bestaat sinds 1999 en wordt wekelijks geactualiseerd. Dat geldt ook voor de congresagenda, die een overzicht biedt van internationale en nationale congressen, symposia, conferenties, debatten en lezingen over kunst- en cultuurbeleid. De beschrijvingen bevatten tevens links naar de websites van de organiserende instanties.

(Inter)nationale samenwerking

De bibliotheek is actief in de volgende netwerken:

- Adamnet, het samenwerkingsverband van universitaire, wetenschappelijke, speciale en openbare bibliotheken in Amsterdam. Adamnet beheert de Digitale bibliotheek Amsterdam, een overkoepelend zoekstelsel in verschillende catalogi, waaronder de catalogus van de Boekmanstichting.
- Overleg Kunst(historische) Bibliotheken Nederland (OKBN), een overlegorgaan voor instellingen en personen, werkzaam op het gebied van bibliothecaire en documentaire informatieverzorging met betrekking tot beeldende kunst en architectuur.
- Werkgroep Speciale Wetenschappelijke Bibliotheken, ter behartiging van de belangen van die wetenschappelijke bibliotheken in Nederland die gekenmerkt worden door unieke wetenschappelijke collecties en hun speciale doelgroepen.
- In het kader van het project *(In)visible Cities: Building Capacities for Local Cultural (Policy) Transformation in Turkey* werkt de bibliotheek samen met de bibliotheek van Istanbul Bilgi Universiteit bij de opzet van een documentatiecentrum kunst- en cultuurbeleid aldaar. In februari en mei kwamen bibliotheekmedewerkers Vildan Oranci en Banu Elci en hoofd bibliotheek Serdar Katipoglu van Istanbul Bilgi Universiteit naar Amsterdam; in april en mei volgden bezoeken aan Istanbul door respectievelijk Saskia Leefsma en Mieke Nooijen. In de maanden

die daarop volgden is de basis gelegd voor een kern-collectie met standaardwerken op het gebied van kunst- en cultuurbeleid. Ook zijn afspraken gemaakt over toegang tot en samenwerking in de aanleg van een digitaal repository.

Publi- caties

Tijdschrift *Boekman*

In 2008 zijn de volgende thema-nummers verschenen: De kunst-lobby (74), Kunst en digitalisering (75), Particulier initiatief (76) en Het belang van kunst (77).

De redactie van *Boekman* selecteert de betreffende thema's op de actualiteit, het brede beleidsmatige belang van een onderwerp en de vraag in hoeverre het uitnodigt tot debat en reflectie. Ook beleidsthema's die in de optiek van de redactie meer aandacht verdienen, kunnen op de agenda komen, zoals de legitimering van kunst in *Boekman* 77. Daarbij streeft de redactie ernaar een journalistieke brug te slaan tussen beleid, wetenschap en de kunstwereld, zodanig dat *Boekman* een inspirerend podium biedt om tot uitwisseling van kennis, opinies en onderzoek te komen.

Het netwerk van auteurs, variërend van journalisten tot (ex-)politici, beleidsmakers en wetenschappers, breidt zich steeds verder uit. Ook melden zich spontaan auteurs aan voor een bijdrage

in een komend themanummer, naar aanleiding van onderzoek, lopende projecten of vernieuwende visies. Daarnaast bereikt de redactie regelmatig een verzoek van betrokkenen om een bepaald thema onder de loop te nemen.

Ook in het afgelopen jaar ontving de redactie positieve reacties uit het veld en bespraken de landelijke dagbladen, de radio en diverse vakbladen de themanummers van *Boekman*. Steeds vaker ook biedt de inhoud van *Boekman* inspiratie tijdens een debat, conferentie of studiedag. Daarbij streeft de redactie naar samenwerkingsverbanden met andere instellingen in Nederland en Vlaanderen om op deze wijze het draagvlak voor het tijdschrift te vergroten en haar doelgroep te verbreden.

In 2008 heeft *Boekman* opnieuw een groei in haar abonnementen en losse verkoop weten te realiseren. De inkomsten uit abonnementen zijn met 3% toegenomen ten opzichte van vorig jaar. De losse verkoop via onze website, bijzondere acties en via de betere boekhandels in Vlaanderen en Nederland is met ruim 12% gegroeid. De oplage van *Boekman* is in de loop van het jaar dan ook structureel verhoogd naar 2400 exemplaren.

Boekman 74: De kunstlobby

De Nederlandse kunstlobby richt zich al decennialang in de eerste plaats op de overheid. De cultuurplanperiode 2009-2012 leek echter voor lobbyisten een onzekere periode in te luiden. Al zou het Rijk nog verantwoordelijk blijven voor een groot aantal instellingen, het merendeel zou naar de verantwoordelijkheid van fondsen verschuiven. Daar staan lobbyisten min of meer voor een dichte deur.

Deze *Boekman* biedt een blik op de ontwikkelingen en hete hangijzers in het lobbylandschap. Auteurs als Cas Smithuijsen, Marianne Versteegh, Maarten van der Meer en Ben Pauw buigen zich over het complexe spel van verdelen en bemachtigen van subsidiegeld. Andere auteurs nemen

de slagkracht van de lobby op lokaal, provinciaal en Europees niveau onder de loop. Verder onder meer aandacht voor het effect van landelijke lobbyinitiatieven als Kunsten '92 en de Cultuurformatie.

Om de discussie over de kunstlobby verder aan te zwengelen is hoogleraar en lobbydeskundige Rinus van Schendelen gevraagd tijdens het debat *Leve de kunstlobby!?* (zie elders in dit jaarverslag) een kritische analyse te geven. Zijn lezing is vervolgens gepubliceerd in de rubriek *Forum* van *Boekman* 76.

Boekman 75: Kunst en digitalisering

De digitalisering heeft in de kunstwereld voor een ware revolutie gezorgd. Zowel de creatie, consumptie als conservatie van kunst zijn hier ingrijpend door veranderd. Naast de reguliere kunstwereld is als het ware een elektronische kunstwereld ontstaan, met laptop, iPod en mobiele telefoon als theater, concertzaal of bibliotheek.

Deze voortgaande e-culturele ontwikkeling vraagt in beleidsmatig opzicht om een ver vooruitziende blik maar Riemer Knoop stelt in deze *Boekman* dat de overheid relatief traag reageert. Paul Rutten geeft een inspirerende analyse van de mentaliteitsomslag waar nieuwe informatietechnologieën om vragen. Andere auteurs proberen het denken over de digitale toekomst van de erfgoed-, theater- of filmsector naar een hoger niveau te tillen. Verder onder meer aandacht voor nieuwe mogelijkheden op het gebied van de publieksparticipatie. Ook een onderzoek van Jos de Haan, die erop wijst dat internet in de toekomst zou kunnen bijdragen aan de verdringing van de traditionele cultuur door de populaire cultuur.

Het nummer is gepresenteerd in het Stedelijk Museum CS,

tijdens de opening van de expositie *Deep screen: art in digital culture* op 29 mei 2008.

Boekman 76: Particulier initiatief

Aan de vooravond van de kredietcrisis leek particulier initiatief nog van toenemend belang voor de kunstwereld. Zeker omdat de door het rijk gesubsidieerde instellingen in het verlengde van het advies van de Commissie Cultuurprofijs aan minister Plasterk een hoger percentage eigen inkomsten moeten verwerven.

In het jaar 2005 hebben Nederlandse burgers, bedrijven en private fondsen minimaal 326 miljoen euro uitgegeven voor cultuur, schrijft hoogleraar filantropie Theo Schuyt in deze *Boekman*. *De Golden Age of Philanthropy* die economen uit de Verenigde Staten voorspelden, leek in zijn optiek ook voor Nederland in het verschiet te liggen. In het verlengde daarvan buigen auteurs als Sigrid Hemels, Helleke den Braber en André Nuchelmans zich in deze *Boekman* over de vraag hoe de kunstsector en de particuliere sector elkaar kunnen vinden. Met onder meer aandacht voor particuliere geldschieters, private fondsen en de mogelijkheden van belastingsubsidies.

Ter gelegenheid van het 125-jarig jubileum van de Vereniging Rembrandt zijn 400 extra exemplaren gedrukt voor de deelnemers aan het congres *Bondgenoten of tegenpolen?* op 14 oktober 2008 (zie elders in dit jaarverslag).

Boekman 77: Het belang van kunst

Dit nummer zet de legitimering van kunst stevig op de agenda, om de weerbaarheid van de kunsten te vergroten en het maatschappelijk draagvlak voor kunstsubsidies en kunstsporsoring te verbreden. Met aandacht voor zowel de intrinsieke als extrinsieke waarden van kunst.

Kees Vuyk analyseert een opvallende verschuiving naar instrumentele argumenten in de legitimering van het kunstbeleid door overheden, zowel in het binnen- als buitenland. Terwijl Anita Twaalfhoven het raadsel rond de intrinsieke waarde van kunst aan de hand van onderzoek ontrafelt. Andere auteurs benaderen het belang van kunst vanuit diverse invalshoeken. Gerard Marlet en Arjo Klamer buigen zich over de toenemende economische waardering van kunst. Charlotte De Groote belicht een scala aan onderzoek naar de positieve effecten op welzijn en gezondheid. Anna Elffers en Letty Ranshuysen pleiten voor kleinschalig publieksonderzoek om meer inzicht te krijgen in de kunstbeleving. Verder onder meer aandacht voor het belang van kunst op lokaal en regionaal niveau.

Het nummer is zeer goed ontvangen, ook door de pers en de eerste oplage was dan ook snel uitverkocht. *Boekman 77* is gepresenteerd tijdens het debat *De instrumentalisering van kunst* van de UvA op 17 december 2008 en bij de studiedag *Het rendement van cultuur* in samenwerking met Facta op 26 januari 2009.

Boeken

State on Stage: the impact of public policies on the performing arts in Europe

Deze publicatie beschrijft de relatie tussen overheden en de podiumkunsten in verschillende Europese landen. Om te overleven, moeten podiumkunstorganisaties zich aanpassen aan de vergaande veranderingen in het artistieke, commerciële en politieke klimaat. Voor gezelschappen en podia is het optimaliseren van de markt-opbrengst dagelijkse praktijk geworden, maar desondanks hebben de meeste organisaties steun nodig van de overheid op nationaal, regionaal of gemeentelijk niveau. *State on Stage* laat zien hoe professionals uit de podiumkunsten ondernemingszin combineren met politieke vaardigheden en onderhandelings technieken, nodig om te manoeuvreren tussen de verschillende, qua beleid en regelgeving vaak conflicterende overheden. Deze verlangen van podiumkunstinstituten niet alleen dat zij artistieke doelen verwezenlijken, maar ook dat zij tegemoetkomen aan economische, educatieve en sociale eisen, zoals cultureel ondernemerschap, uitgekiend management, creatieve en effectieve marketing, cultuur-educatie en dat zij intensief samenwerken met uiteenlopende lokale gemeenschappen.

State on Stage biedt een totaaloverzicht van de ontwikkelingen op het gebied van podiumkunst in heel Europa tussen 1992 en 2007, op basis van literatuurstudie geschreven door Cas Smithuijsen en Joris Vermeulen. Daarnaast bevat het vijftien nationale portret-

ten van EU-landen, uit Oost en West, Noord en Zuid. Het vertelt over geheimen achter de schermen: overproductie, het werkeloos moeten toekijken van duizenden podiumkunstenaars, het zoeken naar bronnen van inkomsten, de ontoereikende inkomsten van de overheid of de inefficiënte besteding ervan.

State on Stage is gebaseerd op de landenportretten die zijn gemaakt voor de gelijknamige conferentie in 2007, georganiseerd door de Boekmanstichting in samenwerking met de Vereniging voor Schouwburg- en Concertgebouwdirecties, in opdracht van PEARLE*, de Europese werkgeversorganisatie van podiumkunstinstituten. De daar gepresenteerde landenportretten zijn geactualiseerd, uitgebreid, en aangevuld met andere landenportretten, een congresverslag en een epiloog. Op de website van de Boekmanstichting, de Vereniging voor Schouwburg- en Concertgebouwdirecties en PEARLE* zijn aanvullende bijdragen op het boek te vinden. De eindredactie van *State on Stage* was in handen van Ineke van Hamersveld en Cas Smithuijsen, de productie deed Mariëlle Hendriks.

In Loving Memory: van particuliere collectie naar museum

Ten behoeve van het symposium *Bondgenoten of tegenpolen?* dat op 14 oktober 2008 door de Vereniging Rembrandt en de Boekmanstichting werd georganiseerd (zie elders in dit jaarverslag) schreef Carel Blotkamp, emeritus hoogleraar Kunstgeschiedenis aan de Vrije Universiteit Amsterdam, een tekst die hij tijdens het symposium uitsprak en die aan het einde van de dag in boekvorm aan de deelnemers werd meegegeven.

Het boekje dat in beperkte oplage verscheen en door de Mondriaan Stichting financieel mogelijk was gemaakt, bevat voorbeelden van kunstverzamelaars en hun relatie tot het museum waaraan zij al tijdens hun leven werk schonken. Het betreft het echtpaar Vogel uit New York en het

echtpaar Beyerle uit Basel, Zwitserland.

Het echtpaar Vogel staat model voor mensen die ondanks een zeer bescheiden inkomen (zij was bibliothecaresse, hij had een kantoorbaan bij de posterijen) vanaf de jaren zestig een toonaangevende collectie beeldende kunst wisten op te bouwen. De collectie was ondergebracht in een klein appartement waar zij nauwelijks tot haar recht kwam. Uiteindelijk werden belangrijke delen van de collectie overgedragen aan 50 bestaande musea in evenzoveel Amerikaanse staten.

Het echtpaar Beyerle bracht zijn collectie over naar een nieuw museum vlak buiten Basel, waarvan het tevens de stichter is. De overweging om dat laatste te doen was de beperkte mogelijkheid om het werk in de bestaande musea ter plaatste te exposeren.

Deze buitenlandse voorbeelden gebruikt Blotkamp als *distant mirror* om zo de in warmte wisselende verhouding tussen particuliere verzamelaars van beeldende kunst en de Nederlandse musea te belichten. Zijn conclusie is dat het loont als er bijtijds een goede relatie wordt opgebouwd tussen museumdirecteuren en verzamelaars om waar wenselijk tot een soepele overdracht van particuliere collectiestukken naar het openbaar kunstbezit te komen. Blotkamp meent dat de bestaande museumcollectie leidend zou moeten zijn voor een dergelijke overdracht. Mede daarom is hij minder geporteerd voor de komst van nieuwe particuliere musea. De beeldredactie werd verzorgd door André Nuchelmans en de productie werd gedaan door Marielle Hendriks

Webpublicaties

Compendium cultural policies and trends in Europe

Voor de tiende editie van het *Compendium cultural policies and trends in Europe* is het landenprofiel van Nederland geheel herzien. De site bevat inmiddels 41 profielen van Europese landen plus Canada, geschreven door onafhankelijke deskundigen. Zij gaan in op actuele beleidsvraag-

stukken zoals interculturele dialoog, cultuurparticipatie, de ondersteuning van alle vormen van creativiteit en de economische, juridische en educatieve dimensie van het beleid. Door gebruik te maken van een *grid* die voor alle landen hetzelfde is, wordt het mogelijk informatie uit de verschillende landen onderling te vergelijken en tabellen met data over een specifiek onderwerp te genereren. De website is een initiatief van de Raad van Europa; de productie is in handen van ERICarts, European Institute for Comparative Cultural Research in Bonn. Het landenprofiel voor de tiende editie werd verzorgd door Ineke van Hamersveld en Vladimír Bina (ministerie van OCW). (webpublicatie)

Mobility matters

Samen met 34 andere nationale correspondenten bracht Ineke van Hamersveld materiaal bijeen voor de studie van ERICarts, European Institute for Comparative Research in Bonn naar maatregelen die de culturele mobiliteit van professionals in de culturele sector bevorderen of beïnvloeden. Doel van het onderzoek was een overzicht en analyse te maken van de aard en omvang, motieven en resultaten van dergelijke programma's. Om die reden is informatie verzameld over concrete voorbeelden en van debatten over dergelijke programma's. Ze zijn er in vele vormen: zoals *artists/writers residencies*, project- of productie-subsidies, studie- en reisbeurzen. Uit het onderzoek blijkt onder meer dat de mogelijkheden om te reizen sterk afhankelijk zijn van waar men in Europa woont en werkt. *Mobility matters* is uitgevoerd door een team van ERICarts in samenwerking met zes deskundigen, op verzoek van de Europese Commissie (webpublicatie)

Bij- lagen

Samenstelling Raad van Toezicht en andere gremia

Dagelijks bestuur

dr. C. Smithuijsen, directeur

Samenstelling Raad van Toezicht

Mr. Th. R. Bremer, voorzitter

Drs. A.A.M. Brok (voordracht
Vereniging Nederlandse
Gemeenten)

Mevr. G. van de Craats (voordracht
FNV-KIEM)

Prof. dr. G. Dorleijn (voordracht
Vereniging Samenwerkende
Nederlandse Universiteiten)

Mevr. ing. A. Ponsioen, penning-
meester (voordracht Neder-
landse Museumvereniging)

Mevr. C. Schuilenburg (voordracht
Federatie van Werkgevers-
verenigingen in de Cultuur)

Mevr. O. Wolfs (voordracht Inter-
provinciaal Overleg)

Curatorium Boekmanleerstoel aan de Universiteit van Amsterdam

Mr. Th. R. Bremer, voorzitter

Prof. dr. J. Goudsblom (voordracht
College van Bestuur)

Prof. dr. B. Kempers (voordracht
Faculteit Geesteswetenschap-
pen)

Prof. dr. N. Wilterdink (voordracht
Faculteit Maatschappij- en
Gedragwetenschappen)

NPS Programmaraad

Op voordracht van de Raad
van Toezicht werd mevrouw
mr. S. Conijnenberg, werkzaam
als juridisch adviseur bij de
gemeente Gorinchem, per 1 mei
benoemd als lid van de
programmaraad van de Neder-
landse Programma Stichting.

Adviesraad *Boekman*

Mevr. dr. N. van Dijk (Erasmus
Universiteit Rotterdam)

Mevr. drs. S. Jongenelen
(Het Financieele Dagblad)

Mevr. drs. M. Pruis (De Groene
Amsterdammer)

Mevr. I. Steen (Provincie Vlaams
Brabant)

Dr. K. Vuyk (Universiteit Utrecht)

Financiën

Ministerie van OCW

De jaarrekening voor de Boekman-
stichting en de stichting Boekman-
studies is voorbereid door Bert
Kienhuis, de directeur van het
administratiekantoor *Burozaken*
te Haarlem. De controle was in
handen van het accountantsbureau
IPA-ACO.

Het jaar 2008 werd afgesloten
met een exploitatiesaldo van
€ 26.676. De in dat jaar toegekende
structurele subsidie van het minis-
terie van OCW bedroeg € 933.423.

Bijdragen voor werkzaamheden en projecten

In het jaar 2008 ontving de Boekmanstichting van het ministerie van OCW een subsidie-toezegging van € 35.605 voor de samenstelling en productie van de publicatie *Cultural Policy in the Netherlands*, edition 2009. Het boek zal in 2009 worden gepresenteerd. De voorbereidingskosten die de Boekmanstichting in opdracht van de Vereniging Rembrandt maakte in verband met de conferentie *Bondgenoten of tegenpolen?*, gehouden in Utrecht, werden door de vereniging vergoed. Voor de collegereeks die Cas Smithuijsen organiseerde voor de Erasmus Universiteit Rotterdam ontving de Boekmanstichting een vergoeding. Ook kreeg de stichting een vergoeding van de Raad van Europa/ERICarts voor het werk dat Ineke van Hamersveld stak in het updaten van het *Compendium for cultural policy in Europe: facts and trends*, als ook voor het maken van een overzicht van Nederlandse maatregelen op het terrein van internationale mobiliteit in de culturele sector.

De stichting Boekmanstudies ontving een subsidie van € 5.931 van de VandenEnde Foundation ten behoeve van de uitgave van het boek over de economie van de podiumkunst *Zaken van Zalen* van Cees Langeveld.

Het bestuur van de Boekmanstichting brengt een separate financiële jaarrekening uit.

Ook verschijnt er een jaarrekening van de aan de Boekmanstichting gelieerde Stichting Boekmanstudies.

Personeel

Van 2008 tot 2010 lopen diverse samenwerkingsprojecten met Turkije (zie elders in dit jaarverslag). Om deze projecten te coördineren werd Erol Gül aangesteld. Zijn arbeidsplaats wordt gezamenlijk gefinancierd door de European Cultural Foundation – de initiatiefnemer van de Turkijeprojecten – en de Boekmanstichting.

Bibliotheekmedewerker Mieke Nooijen is zich meer gaan toeleggen op automatisering en ICT.

Vanaf 1 januari 2009 is een nieuwe communicatiemedewerster, Lisette Teisman, in dienst. Zij volgt Marjolein van Bokhorst op die per die datum een functie aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht heeft aanvaard.

Per 1 september eindigde het contract met Hans Abbing, die vanaf 2005 voor één dag per week de Boekmanleerstoel aan de Universiteit van Amsterdam bezette. Doordat het zwaartepunt in het contact met de wetenschappelijke gemeenschap al een tijdje was verlegd van de leerstoel naar NWO werd besloten haar voorlopig niet te herbezetten.

De bezetting van personeel in dienstverband – een formatie-omvang van 12,3 fte – was per 31 december 2008 als volgt:

Directeur: dr. C. Smithuijsen (100 procent)

Medewerkers publicaties en projecten:

mevrouw dr. T. Gubbels (40 procent), mevrouw I. van Hamersveld (80 procent), mevrouw drs. M. Hendriks (80 procent), drs. J. van der Leden (20 procent),

drs. A. Nuchelmans (90 procent), mevrouw drs. A. Twaalfhoven (70 procent)

Bibliothecarissen: drs. E. Gül (40 procent), mevrouw S. Leefsma, hoofd bibliotheek (60 procent), mevrouw Jacqueline Dekker-Retel (40 procent), mevrouw M. Meddens (40 procent), mevrouw M. Nooijen (80 procent), drs. J. van der Leden (60 procent), mevrouw M. Lindhout (80 procent), mevrouw S. Verduin (20 procent, vrijwilligster)

Administratie bibliotheek: mevrouw E. Andrea (40 procent)

Projectcoördinator Turkije: drs. E. Gül (40 procent)

Communicatie en publiciteit: mevrouw M. van Bokhorst (50 procent)

Secretariaatsmedewerkers: mevrouw M. van Splunter, hoofd secretariaat (100 procent), mevrouw M. Barnier-Spee (40 procent), mevrouw E. Andrea (60 procent)

Publicaties medewerkers

Truus Gubbels

- ‘Het gaat om geloof in museaal kunstbezit’. Interview met Jan Maarten Boll voorzitter van de Vereniging Rembrandt. *Boekman* 76.
- ‘Droombaan in een droom-museum’. Interview met Hendrik Driessen van museum De Pont. *Boekman* 76.
- ‘Er is een levendig cultureel klimaat binnen het bedrijf’. Interview met Annabelle Birnie, hoofd Art Management ING Group. *Boekman* 76.

• ‘Rijksaankoop beeldende kunst ging aan succes ten onder’. Boekbespreking van Fransje Kuijvenhoven: *De staat koopt kunst; de geschiedenis van de collectie 20ste-eeuwse kunst van het ministerie van OCW 1932-1992*. *Boekman* 75.

Ineke van Hamersveld

- *State on Stage: the impact of public policies in the performing arts in Europe*. Amsterdam: Boekman-studies, in cooperation with the Dutch Association of Theatres and Concert Halls (VSCD), in connection with the Performing Arts Employers Associations League Europe (PEARLE*). (Eindredactie i.s.m. Cas Smit-huijsen).
- *Not one single truth: summary of the PEARLE*-conference State*
- *Hopes and dreams and things to realise* (op de websites van de Boekmanstichting, de Vereniging van Theater- en Concertgebouwdirecties en PEARLE*, aanvullende bijdrage op *State on Stage*).
- *Compendium cultural policies and trends in Europe: 10th Edition* (Revisie *The Netherlands* i.s.m. Vladimír Bina). Andreas Wiesand, Danielle Cliche, Oliver Göbel et al. (Eds.)
- *Mobility matters: programmes and schemes to support the mobility of artists and cultural professions: final report*; an ERICarts Institute study for the European Commission (DG Education and Culture).

Marielle Hendriks

- *Cultuurbeleid in Nederland. De Cultuurminnaar* (maart 2008).

Jack van der Leden

- ‘Leve de kunstlobby?!’ Verslag van het Boekmandebat 18 juni 2008.

• 'Boek in de band of op de foto?: e-praktijk'. *Boekman* 75.

Saskia Leefsma

- Dossier 'Kunst en digitalisering'. *Boekman* 75.
- Dossier 'Particulier initiatief'. *Boekman* 76.

Marike Lindhout

- Dossier 'De Kunstlobby'. *Boekman* 74.

Mieke Nooijen

- Dossier 'Het belang van de kunst'. *Boekman* 77.

Andre Nuchelmans

- 'Op eigen benen'. *Boekman* 74.
- 'Hoe authentiek is popmuziek?' Boekbespreking van Hugh Barker en Yuval Taylor: *Faking it: the quest for authenticity in popular music*. *Boekman* 74.
- 'Het idee was té goed om er niets mee te doen'. *Boekman* 75.
- 'Ons publiek zapt niet'. *Boekman* 75.
- 'Op zoek naar gouden bergen'. *Boekman* 76.
- 'Van Tielman tot Tiësto'. Boekbespreking van Jan van der Plas: *50 jaar Nederpop: een geschiedenis van de Nederlandse popmuziek*. *Boekman* 76.
- 'Muziek na de Twin Towers'. Boekbespreking van Jonathan Ritter en J. Martin Daughtry (eds.): *Music in the post-9/11 world*. *Boekman* 76.

Cas Smithuijsen

- 'Looking back from Amsterdam to Zilina, epilogue'. In: V. Michalíková, K. Paulenová: *Cultural Policy from Amsterdam to Zilina; case study*.

Center for contemporary arts, Bratislava, 2008.

- *Diminishing dualism. The performing arts in Europe (1992–2007) between artistic excellence and cultural entrepreneurship i.s.m.* Joris Vermeulen, Ineke van Hamersveld & Cas Smithuijsen (eds.) (2008) *State on Stage: the impact of public policies on the performing arts in Europe*. Amsterdam: Boekmanstudies. *Forword* i.s.m. Hans Onno van den Berg. Eindredactie i.s.m. Ineke van Hamersveld.

- 'Alles in stelling: over subsidie-afhankelijkheid en cultuuraanhankelijkheid'. *Boekman* 74.

- *Une culture de la diversité culturelle. La situation néerlandaise*. In: Lluís Bonet et Emmanuel Négrier (eds) *La fin des cultures nationales? Les politiques culturelles à l'épreuve de la diversité*. Paris: Editions La Découverte, 113-127 i.s.m. Eltje Bos.

- 'Bondgenoten of tegenpolen?' Verslag van het lustrumsymposium van de Vereniging Rembrandt op 14 oktober 2008 in het Rabobank Duisenberg Auditorium te Utrecht m.m.v. Sandra Jongenelen.

- 'Bestuurlijke drukte. Recente ontwikkelingen in het binnen- en buitenlandse cultuurbeleid'. In: *Sicamag*. Kwartaalmagazine van de Stichting Internationale Culturele Activiteiten, nr 39, december 2008.

Anita Twaalfhoven

- 'Eerder versnipperd dan verbonden'. Interview met Dragan Klaic over lobbyen in Europa. *Boekman* 74.
- 'We moeten soms korzelig zijn'. Interview met Martijn Sanders: wat is het geheim van een effectieve kunstlobby? *Boekman* 74.
- 'Virtueel theater bereikt nieuw publiek'. *Boekman* 75.
- 'Creatieve musicalmakelaar'. Interview met Geert Allaert, directeur van de Music Hall Group. *Boekman* 76.
- 'Het raadsel rond de intrinsieke waarde'. Zoektocht naar de intrinsieke waarde van kunst en cultuur. *Boekman* 77.

- ‘Kunst als levend organisme’.

Interview met organisatieadviseur Mavis Carrilho over kunst in een multiculturele samenleving. *Boekman 77*.

Activiteiten medewerkers

Marielle Hendriks

- Lid van de programmacommissie Matching Cultuur en Economie. Het tweede nationaal jaarcongres vond plaats in De Doelen in Rotterdam op 4 juni 2008.
- Lid van de werkgroep ten behoeve van de inventarisatie van onderwijs in kunstbeleid en cultuurmanagement in Nederland en Vlaanderen, in het leven geroepen door de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland.

Erol Gül

- 3 juni t/m 6 juni: werkbezoek Istanbul Bilgi Universiteit in het kader van het MATRA-project.

Saskia Leefsma

- Bemanning kraam van Adamnet tijdens de ‘grootste boekenmarkt van de wereld’ op 18 mei in het kader van Amsterdam Wereld Boekenstad.
- Lid werkgroep Speciale Wetenschappelijke bibliotheken sinds de oprichting in 2006. De werkgroep speciale wetenschappelijke bibliotheken behartigt de belangen van die wetenschappelijke bibliotheken in Nederland die gekenmerkt worden door unieke wetenschappelijke collecties en hun speciale doelgroepen.
- 12 juni: inleiding tot problematiek rond het leenrecht tijdens één van de vier bijeenkomsten van de werkgroep Speciale Wetenschappelijke bibliotheken.

- 31 maart t/m 3 april: werkbezoek

bibliotheek Bilgi Universiteit Istanbul in het kader van het MATRA-project en lezing over de werkzaamheden van de Boekmanstichting tijdens de 44ste Library week Istanbul.

Jack van der Leden

- 18 juni: lobbydebat bijgewoond en verslag geschreven.
- 17 november: NGA symposium bijgewoond en verslag geschreven.
- Driedaagse cursus ‘Redigeren bij de VOB’, in november en december.

Mieke Nooijen

- 27 mei t/m 30 mei: werkbezoek Istanbul Bilgi Universiteit in het kader van het MATRA-project.

André Nuchelmans

- Extern lid van examencommissie afstudeeropdracht Erik Veerman: *Policy vs practice: governmental policies on popular music and the needs of musicians in the field*, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht.
- Lid van de begeleidingscommissie voor *Het grote poppodiumonderzoek: Analyse van de ontwikkelingen in de bedrijfsvoering van de Nederlandse poppodia*. Bussum/Amsterdam: Vreeke & Van Dalen.
- Eindredactie *Het grote poppodiumonderzoek: Analyse van de ontwikkelingen in de bedrijfsvoering van de Nederlandse poppodia*. Bussum/Amsterdam: Vreeke & Van Dalen.

Cas Smithuijsen

- 17 januari: het eerste exemplaar van *Boekman 73* over kunst en op-
leiding tijdens een studiemiddag
over dat thema aan de Utrechtse
Hogeschool van de Kunsten over-

handigd aan Vincent Assink, directeur van Codarts en voorzitter van het Sectoraal Adviescollege Kunst- onderwijs van de HBO-raad.

- 5 februari: tijdens het Esceniumsymposium te Bilbao een inleiding gehouden over trends in de ontwikkeling van de Europese podiumkunst onder invloed van regelgeving en beleidsontwikkeling van de EU.

- 28 maart: een inleiding gehouden bij de gecombineerde bestuurs- en raad van adviseursvergadering van Vereniging Rembrandt over de opzet en doelstelling van het lustrumsymposium *Bondgenoten of Tegenpolen* van de Vereniging (zie elders in dit jaarverslag).

- 23 april: college over cultuur- beleid in Nederland gegeven aan masterstudenten juridische faculteit Universiteit van Amsterdam.

- 5 mei: als lid van de promotie- commissie geopponereerd bij Olaf Post bij de verdediging van diens proefschrift aan de Faculteit Muziekwetenschap van de Columbia University, New York.

- Op verzoek van de Erasmus Universiteit Rotterdam in september en oktober acht colleges verzorgd in het derde jaar bacheloropleiding onder het thema 'de werking van de kunstwereld'.

- 17 september: deelgenomen aan een rondetafelgesprek over de positie van muziek- archieven in het Nederlandse erfgoedbestel, georganiseerd door het Instituut Nederlandse Muziek in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag.

- 29 september: in Theater de Spiegel in Zwolle inleiding gegeven over lobby- methoden in de kunstsector, tijdens het podiumkunst- congres van de Vereniging van Schouwburg- en Concertdirecties (VSCD). Tevens als lid van de adviescommissie podiumkunstcongres geadviseerd over het VSCD-jaarcongres.

- 29 september: bij de Boekman- stichting een inleiding gegeven over de ontwikkelingen van het Nederlands cultuurbeleid in de reeks Cultuur- colleges, verzorgd door de Vereniging Kunsten'92 en Bureau Berenschot.

- 8 november: Nederlandse Muziekdagen, opgetreden in het Muziekgebouw aan 't IJ te Amsterdam, als coreferent bij Micha Hamel, tijdens een discussiemiddag over de positie van hedendaagse klassieke muziek in het podiumbestel.

- Als lid van de kascommissie van de Vereniging Werkgevers Kunst en Cultuur jaar- stukken 2007 goedgekeurd.

- Door middel van een interview door Henriëtte Postuma de Boer bijgedragen aan de inhoud van het jaarverslag 2007 van het Concert- gebouw.

- 26 oktober: onder de titel *Turn your inside out* aan de Bilgi Universiteit een inleiding gehouden over de contouren van het Nederlands- Europees-Turkse samenwerkingsproject over cultuur- beleid, -management, documentatie en programma- ontwikkeling.

- 28 oktober: tijdens een door de SICA, Europees Parlement en Boekmanstichting georganiseerde voorlichtingsbijeenkomst over de Europese kunstlobby een voordracht gehouden over de mogelijkheden en beperkingen van zo'n lobby, en de activiteiten die binnen en buiten de cultuursector al in de sfeer van lobby en advocacy zijn ondernomen – aan de hand van een eerder door het bureau van de Nederlandse delegatie in het Europese Parlement georganiseerde peiling.

- 16 november: in Istanbul (Marmara Hotel) een inleiding gehouden over de bij- drage van de Nederlandse civil society aan het culturele leven. Dit in het kader van een voorbereidings- conferentie georganiseerd door het Comité Istanbul Culturele Hoofdstad 2010.

- 21 november: als panellid een bijdrage geleverd aan het internationale symposium *What good is the Study of the Arts*, georganiseerd door de Rijksuniversiteit Groningen, over de verhouding wetenschappelijk onderzoek en cultuurbeleid.

- 1 december: in theater De Flagey te Brussel een inleiding gehouden over de ontwikkelingen in het Nederlandse muziekbeleid tijdens de *Staten generaal van de klassieke muziek*.

- 7 december: als panellid opgetreden in beeldendekunstcentrum Souterrain Amsterdam tijdens een symposium over de sociaal- economische positie van beeldend kunstenaars en het kunstenaarsbeleid in Nederland.

- 8 december: een spreekbeurt gehouden tijdens de ledenvergadering van de Vereni- ging Kunsten'92 over mogelijkheden voor herinrich- ting van het cultuurstelsel.

Scriptiebegeleiding medewerkers

- Cas Smithuijsen begeleidde de scriptie van Charlotte Rommes (UvA) over liberalisering subsidie-beleid voor klassieke muziek in Amsterdam.
- Anita Twaalfhoven begeleidde de scriptie van Inge Zelinga (HKA), over de stads- en regio-gezelschappen in de basisinfra-structuur.

Bestuursactiviteiten medewerkers

Marielle Hendriks

- Oprichtend-voorzitter van Kindercentrum Hansje Stoffel te Delft.

Saskia Leefsma

- Bestuurslid Adamnet, het samenwerkingsverband van universitaire, wetenschappelijke, speciale en openbare bibliotheken in Amsterdam.

Cas Smithuijsen

- Voorzitter van bestuur van de stichting Cobla Principal d'Amsterdam.
- Voorzitter van de stichting Domein van de Kunstkritiek.
- Lid bezwaarschriftencommissie Amsterdams Fonds voor de Kunst.
- Lid van de Raad van Toezicht van MOCCA.
- Lid van bestuur Vereniging Rembrandt.

Anita Twaalfhoven

- Lid van de Commissie Podium-kunsten van de Provincie Utrecht.

Extracts from the Annual Report 2008

FOREWORD

Fluctuation in art; structuralisation in government

In *de Volkskrant* newspaper of 7 November 2008, Alexander Rinnooy Kan and Sijbold Noorda, chairmen of the Social and Economic Council of the Netherlands and the Association of Universities in the Netherlands respectively, wrote about what they termed 'government ado'. They proposed extreme simplification of the administrative set-up of the cultural sector by reducing the hundreds of subsidy relationships between arts organisations and the authorities to a few dozen, among other measures. It was a rather radical proposal, which led to hardly any reactions. However, it is important to take heed of the matters broached by Rinnooy Kan and Noorda. Every means for doing maximum justice to art via administrative processes should be investigated and tried out where possible.

The announced evaluation of the decision-making on the eve of the 2009-2012 subsidy plans will probably be restricted to the question of whether the newly created funds within the policy system are functioning well. But it depends on what is understood by 'evaluate' and how far into the past one is allowed to look. The last twenty years have seen a well-intentioned attempt to reform the government system, but there has been no question of theoretical reflection on the results. There was once the intention of placing executive tasks outside the ministry, to make space for supreme administrative positions. Too little of the latter has taken place, as the authorities are still too busy keeping tabs on one another. Too much has to be done 'jointly', which detracts from a clear description of tasks and a functional definition of responsibilities. This leads to two recommendations on the same Holland Festival – one negative and one positive. The independence of the national museums is also paying for such joint decision-making, where half-hearted division of responsibilities has created hybrid administrative constructions and superfluous bureaucracy.

Although aversion to government reform is understandable, an attempt at long-term improvement of the relationship between government and the arts sector could already be prepared in academic circles. In recent years, the agenda has mainly been determined by cultural entrepreneurship, arts management, marketing and alternative funding. While these are all important subjects,

the fact that the arts sector is dependent to a large extent on the quality of the government – not least because the authorities contribute two billion Euros to culture – is apparently not yet a sexy topic for the university community.

Consistently thinking through the possibilities for delegation and centralisation/decentralisation of political administrative tasks can reinforce the position of arts organisations on the basis of a more effective appropriation of public funds – which is no luxury in times of crisis. If the leading thinkers in the field of public administration in the Netherlands make a start on this now, the organisations may already be able to reap the benefits of a more effective and efficient administrative government system in 2012.

Cas Smithuijsen
director Boekman Foundation

ACTIVITIES

(In)visible Cities; MATRA project with Turkey

Since 1 January 2008, the Boekman Foundation has been cooperating with the European Cultural Foundation, Istanbul Bilgi University and Anadolu Kültür on various projects in a collaboration between Turkey and the Netherlands. Istanbul Bilgi University is a private university that opened a new arts faculty in Santralistanbul in 2006–2007. Anadolu Kültür is a cultural organisation that focuses on realising cultural projects and programmes in the trans-Bosporus part of Turkey: Anatolia. The European Cultural Foundation organises many expert programmes in countries situated beyond the eastern border of the European Union. The project is being carried out with subsidy from the MATRA (social transformation) programme set up by the Ministry of Foreign Affairs.

After realising a previous collaboration between the libraries of Bilgi University in Istanbul and the Boekman Foundation, a collaborative project with Turkey was started in 2008 in the area of urban arts and cultural policy: *(In)visible Cities: Building Capacities for Local Cultural (Policy) Transformation* in Turkey. This project aims to provide more insight into the Turkish arts and cultural policy for those involved in the Turkish community and for the international world of policy and political administration. The project is being carried out with subsidy from the

MATRA (social transformation) programme set up by the Ministry of Foreign Affairs. It runs until the end of 2010 and is coordinated by Erol Gül.

The inter-library collaboration is shaping up well. Library staff at the documentation centre for cultural policy and management at Istanbul Bilgi University (called KPY) now have access to the online catalogue and electronic documents of the Boekman Foundation library. The Boekman Foundation has set up a Turkish version of its website to keep Turkish policy-makers and scholars informed of recent developments. The Boekman Foundation has also helped Bilgi University to set up a study centre for cultural policy and management in Istanbul. At the invitation of the parties involved, Gijs de Vries (Clingendael Institute) gave a lecture on 1 June about the role that cultural diplomacy could play in strengthening the relationship between the EU and Turkey. The Boekman Foundation was also involved in the publication of the KPY yearbook on cultural policy and management. This publication charts relevant developments in the area of culture and policy, such as the rise of the creative industry and its consequences for urban growth in Turkey. In 2009, Dutch experts will exchange ideas with local cultural organisers about the possibilities provided by local cultural policy. The events will take place in the towns of Canakkale, Kars and Antakya. Work is also being done on a handbook for local cultural policy, a second KPY yearbook and a report on the status of cultural policy in Turkey.

Expert meeting about the social effects of culture

‘Everything we always wanted to know about cultural policy but were afraid to ask’ was how Judith van Kranendonk formulated the reason for getting together nine experts from the United Kingdom, France, the United States and the Netherlands. On 13 February, Helmut Anheier (United States), Andries van den Broek (the Netherlands), Mark Elchardus (Belgium), Abigail Gilmore (United Kingdom), François Matarasso (United Kingdom), Rick van der Ploeg (the Netherlands), Andy Pratt (United Kingdom), Sara Selwood (United Kingdom) and Philippe Teillet (France) were invited, partly on behalf of the Boekman Foundation, to the Hoftoren at the Ministry of Education, Culture and Science. Their attendance was part of a series of activities programmed by the ministry for drawing up the agenda for policy-supporting research in 2007 and 2008. For this reason, two of the participants,

Sara Selwood and François Matarasso gave lectures the following day at the congress 'the Value of Culture', in de Balie in Amsterdam.

Led by Paul Schnabel, director of the Social and Cultural Planning Office, the participants were encouraged to tell about what they saw as the main research issues for cultural policy in the coming years. The Flemish sociologist Mark Elchardus opened the discussion by focusing on the main questions; i.e. does cultural participation lead to social cohesion; to which other desired social effects does cultural participation lead; and how can participation be promoted?

A lively and interesting discussion arose with regard to these questions. One important conclusion was the necessity in government policy of assigning well-defined values to the artistic domain on the one hand, and to the broader cultural domain (where different policy goals apply) on the other. It was thought important to recognise that culture plays a role in constructing meanings, both individual and collective, and that culture has beneficial economic and social effects. Teunis IJdens and Vladimír Bína wrote the briefing note. Both the briefing note and the report can be found on our website.

The cultural lobby in Brussels

What are strong moments, successful ways and strategic partners to effectively influence policy and regulations in Europe? In cooperation with Dare2Connect and the European Parliament Office, the Boekman Foundation organised a well-attended discussion on these questions in Felix Meritis, called *The Cultural Lobby in Brussels*.

The keynote speech was by Sheamus Cassidy, Programme Manager Directorate General for Education and Culture, European Commission, who gave a clear picture of the framework in which the Brussels lobby is taking place. Cassidy presented an outline of the widely branched democratic paths along which decisions are made at European level. In order to influence the extensive process of communication and decision-making, around 15,000 professional lobbyists are working in Brussels, in a lobby machine involving around 90 million Euros per year.

Cas Smithuijsen, director of the Boekman Foundation, illustrated the fact that the cultural sector was inadequate on many fronts here. A small-scale survey, carried out by the Boekman Foundation in cooperation with SICA and the European Parliament Office, in 2008, showed that the respondents were practically uninformed about the possi-

bilities offered by the Brussels arts lobby.

Marieke Sanders (former Euro MP Liberal Party) and Cornelis Visser (Christian Democrats) gave some practical tips. Lobbying is *not just a question of taking, but of contributing as well*: the cultural sector can offer knowledge, expertise and personal contacts that can benefit those in Brussels. A lobbyist must be *on time, personal and to the point*. It is all about handing over effective information to the relevant people at the right moment. If people want to make contact with *Euro MPs*, political parties are the obvious route, in the ascending steps of local, regional, national and European government. It is possible to get matters on the agenda with the support of MPs. Decisive lobbying requires a structure of people who are active in European platforms and networks, and who maintain contact with the Ministry of Education, Culture and Science and European officials.

With glimpses of the past and the future of Europe, talks were given by Gottfried Wagner, Sierp van der Vaart and David Bohmert, respectively director of the European Cultural Foundation, director of the Netherlands European Parliament Office and policy advisor with the Netherlands House for Education. Their motto was: Cross borders, create a sense of urgency and transform the 'culture of fear' into a 'culture of hope'. Lobbying is exciting, challenging and crucially important in getting the cultural sector on the European agenda of the future.

LIBRARY AND DOCUMENTATION

New library up and running

On 7 February 2008, the library officially opened its doors, following intensive renovation. Judith van Kranendonk, director-general of Culture and Media at the Ministry of Education, Culture and Science, unveiled a plaque with the names of the sponsors who made the renovation possible. They are the Ministry of Education, Culture and Science, the Prince Bernhard Cultural Fund and the Dioraphte Foundation.

Collection and acquisitions

Last year, the librarians added 2,826 new documents to the catalogue, which contained a total of 53,041 entries at the end of 2008. These can be divided into descriptions of 20,530 monographs, 31,257 journal articles and 1,254 periodicals, including 476 annual reports.

In 2008, the acquisitions comprised 1,201 monographs, 1,594 articles and 31 subscriptions. The library subscribes to 276 journals, 180 of which are digital. All the acquisitions can be found via the news menu in the library catalogue. A growing share of new publications is digitally born and can often be accessed directly via a source entry in the Boekman Foundation internet catalogue, particularly the digital acquisitions published on the Boekman Foundation homepage. Last year, interested parties all over the world received nine e-mails drawing their attention to these acquisitions. In the course of 2008, experimental notification e-mails were sent with a direct link to all the acquisitions. A start was also made on distinguishing between copyright works and freely accessible works. This distinction enabled the works without copyright to be provided full-text outside the confines of the library. Initially, this concerns a start on all the digital documents. Despite the fact that this development means people have to pay less visits in person to the Boekman Foundation library, measures for expanding the public provision of full-text sources will be sought in the coming years as well.

The digital collection grew by 827.7 mb. In total, the Boekman Foundation collection at the end of the year contained 14,179 digital documents.

Chronicle and Conference Diary

Jack van der Leden provided two weekly informative columns on the Boekman Foundation website; the Chronicle and the Conference Diary. The Chronicle contains the most important news facts about arts and cultural policy in the Netherlands. The column has been running since 1999 and is updated every week. The same applies to the Conference Diary, which provides an overview of national and international congresses, symposia, conferences, debates and lectures about arts and cultural policy. The entries also contain links to the websites of the organisational bodies.

International cooperation

As part of the project *(In)visible Cities: Building Capacities for Local Cultural (Policy) Transformation* in Turkey, the library is cooperating with the library of Istanbul Bilgi University in setting up a documentation centre for arts and cultural policy there. In February and May, Istanbul Bilgi University librarians Vildan Oranci and Banu Elci and library head Serdar Katipoglu came to Amsterdam. This was followed by visits to Istanbul by Saskia Leefsma in

April and Mieke Nooijen in May. In the ensuing months, foundations were laid for a core collection of standard works in the area of arts and cultural policy. Agreements were also made about access to and cooperation on setting up a digital repository.

PUBLICATIONS

Boekman periodical

In 2008, the following theme issues were published: *Boekman* 74: 'Lobby for the arts', *Boekman* 75: 'Art and digitalisation', *Boekman* 76: 'Private initiatives' and *Boekman* 77: 'The importance of art'.

The *Boekman* editing team selects the themes on topical interest, the broad, policy-related interest of a subject and the extent to which it invites debate and reflection. Policy themes that deserve more attention in the editors' view may also be put on the agenda, such as the legitimisation of art in *Boekman* 77 'The importance of art'. The editors also aim to bridge the gap between science, policy and the art world through journalism. The *Boekman* journal thus provides an inspiring platform for the exchange of knowledge, opinions and research.

BOOKS

State on Stage : the impact of public policies on the performing arts in Europe

State on Stage discusses the relationship between governments and the performing arts in several European countries. In order to survive, performing arts organisations must adapt to far-reaching changes in the artistic, commercial and political climate. For companies and venues, maximising market profits has become everyday practice, but most organisations nevertheless need support from the government at national, regional or local level. *State on Stage* shows how performing arts professionals combine entrepreneurship with political skills and negotiating techniques. This is necessary for manoeuvring between the different authorities, which often have conflicting policies and regulations. The authorities require performing arts organisations not only to realise artistic goals, but also to meet economic, educational and social demands, such as cultural entrepreneurship, smart management, creative and effective marketing, cultural

education and outreach to diverse local communities.

State on Stage provides a total overview of Europe, as well as fifteen national portraits of EU countries; from East, West, North and South. It tells secrets from behind the scenes: about over-production, having to look at thousands of unemployed performing artists, searching for sources of income, and inadequate income from the government or the inefficient deployment of that income.

State on Stage is based on the national portraits made for the 2007 conference of the same name, which was organised by the Boekman Foundation in cooperation with the Dutch Association of Theatres and Concert Halls and commissioned by PEARLE*, the European employers' association for performing arts organisations. The national portraits presented at the conference have been updated and expanded, and supplemented by other national portraits, a conference report and an epilogue. Supplementary contributions to the book can be found on the websites of the Boekman Foundation, the Dutch Association of Theatres and Concert Halls and PEARLE*. *State on Stage* was edited by Ineke van Hamersveld and Cas Smithuijsen, and produced by Marielle Hendriks.

WEB PUBLICATIONS

Compendium of cultural policies and trends in Europe

For the 10th edition of the *Compendium of cultural policies and trends in Europe*, the national profile of the Netherlands has been completely revised. The site now comprises 41 profiles of European countries plus Canada, written by independent experts. They discuss current policy issues such as intercultural dialogue, cultural participation, the support of all forms of creativity, and the economic, legal and educational dimensions of policy. The use of a grid, which is the same for each country, enables information from the different countries to be compared and tables with data about a specific subject to be generated. The website is an initiative of the European Council and it is produced by ERICarts, the European Institute for Comparative Cultural Research in Bonn. The national profile for the 10th edition is produced by Ineke van Hamersveld and Vladimir Bina (Ministry of Education, Culture and Science).

Mobility matters

Along with 34 other national correspondents, Ineke van Hamersveld gathered material for the study by ERICarts, the European Institute for Comparative Research in Bonn, into measures that promote or influence the cultural mobility of professionals in the cultural sector. The aim of the study was to make an overview and analysis of the nature, scope, motives and results of such programmes. Information was therefore gathered about concrete examples of programmes and debates about them. They come in many forms, such as artists /writers residencies, project or production subsidies, and study and travel grants. The research showed, for instance, that travel possibilities are largely dependent on whereabouts in Europe people live and work. *Mobility matters* was carried out by a team from ERICarts in cooperation with six experts, at the request of the European Commission.

APPENDICES

Composition of the Supervisory Board and other bodies

Executive board

Director: C. Smithuijsen

Composition of the Supervisory Board

Th. R. Bremer, chair

A.A.M. Brok (representing the Association of Dutch Municipalities)

G. van de Craats (representing the Arts Union, Netherlands Federation of Trade Unions)

G. Dorleijn (representing the Association of Collaborating Dutch Universities)

A. Ponsioen, treasurer (representing the Dutch Museum Society)

C. Schuilenburg (representing the Federation of employers' associations in the Cultural Sector)

V.V. Stissi (representing the National Coordinating Committee for the Protection of Monuments and Historic Buildings)

O. Wolfs (representing the Interprovincial Consultation on Welfare)

Board of Governors Boekman lectureship at the University of Amsterdam

Th. R. Bremer, chair
J. Goudsblom (representing the Board of Governors)
B. Kempers (representing the Faculty of Humanities)
N. Wilterdink (representing the Faculty of Social and Behavioural Sciences)

Boekman Advisory Council

N. van Dijk (Erasmus University Rotterdam)
S. Jongenelen (Het Financieele Dagblad)
M. Pruis (De Groene Amsterdammer)
I. Steen (Province of Flemish Brabant)
K. Vuyk (Theater Instituut Nederland)

Staff

On 31 December 2008, the complement of staff on a contract of employment – a total of 12.3 FTE jobs – was as follows:

Director: C. Smithuijsen (100 percent)

Publications and projects staff: T. Gubbels (40 percent), I. van Hamersveld (80 percent), M. Hendriks (80 percent), J. van der Leden (20 percent), A. Nuchelmans (90 percent), A. Twaalfhoven (70 percent)

Lectureship: H. Abbing, professor at the Boekman lectureship in Arts Sociology, works at Amsterdam University for 20% of his working hours. His contract runs until 31 August 2008.

Librarians: S. Leefsma, head of library (60 percent), J. Retel (40 percent), M. Meddens, (40 percent), M. Nooijen (80 percent), J. van der Leden (60 percent), M. Lindhout (80 percent), S. Verduin (20 percent, volunteer)

Library administration: E. Andrea (40 percent)

Communication and PR: M. van Bokhorst (50 percent)

Secretarial staff: M. van Splunter, head of secretarial department (100 percent), M. Barnier-Spee (40 percent), E. Andrea (60 percent)

Financial status

Ministry of Education, Culture and Science

The annual accounts for the Boekman Foundation and the Boekmanstudies foundation were drawn up by Bert Kienhuis, director of the firm of accountants Burozaken in Haarlem. They were audited by IPA-ACON Accountants.

The year 2008 was concluded with a net operating result of 26.676 Euros. The long-term subsidy from the Ministry of Education, Culture and Science for this year amounted to €933.423.

Contributions for activities and projects

In 2008, the Boekman Foundation received a subsidy of €35.605 for the compilation and production of the publication *Cultural Policy in the Netherlands*, edition 2009. The book will be presented in 2009. The preparatory costs incurred by the Boekman Foundation for the conference *Bondgenoten of Tegenpolen* (Associates or Opposites), held in Utrecht on commission from the Rembrandt Society, were refunded by the society. The Boekman Foundation received an allowance for the series of lectures organised by Cas Smithuijsen for the Erasmus University Rotterdam. The foundation also received an allowance from the Council of Europe/ERICarts for the work Ineke van Hamersveld put in to updating the *Compendium for cultural policy in Europe: facts and trends*, as well as for making an overview of Dutch measures in the area of international mobility in the cultural sector.

The Boekmanstudies foundation received a subsidy of €5.931 from the VandenEnde Foundation for the publication of the book about the economics of performing arts *Zaken van Zalen* by Cees Langeveld.

The board of the Boekman Foundation publishes separate financial annual accounts.

The Boekmanstudies Foundation, which is affiliated to the Boekman Foundation, also publishes its own annual accounts.

Colofon

Boekmanstichting

Herengracht 415, 1017 BP Amsterdam

Redactie en productie: Lisette Teisman,

Marielle Hendriks en Cas Smithuijsen

Correctie: Tekst/Support, Amsterdam

Fotografie: Thomas Donker, Amsterdam

Vertaling: Pond Translations, Amsterdam

Ontwerp: Joseph Plateau, Amsterdam

Druk: Hooiberg, Epe